

БАЛИЦЬКА Т.В.,доцент кафедри історії та українознавства
Луганського національного аграрного університету,
кандидат педагогічних наук

УДК 378.147/. 4 (477. 61)

УПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ЛУГАНЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ КАФЕДРОЮ ІСТОРІЇ ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА

У запропонованій статті розглядається процес впровадження кредитно-модульної технології навчання кафедрою історії та українознавства Луганського національного аграрного університету. Особлива увага приділяється організації самостійної роботи студентів університету. Автор розглядає ефективні форми організації самостійної навчальної діяльності студентів та проблемні питання, які необхідно вирішити за для успішного впровадження нової технології навчання.

Ключові слова: кредитно-модульна система навчання, самостійна робота студентів, Болонський процес, європейська кредитно-трансферна система (ECTS).

В предложенной статье рассматривается процесс внедрения кредитно-модульной технологии обучения в Луганском национальном аграрном университете кафедрой истории и украиноведения. Особое внимание уделяется организации самостоятельной работы студентов университета. Автор рассматривает эффективные формы организации самостоятельной учебной деятельности студентов и проблемные вопросы, которые необходимо разрешить для успешного внедрения новой технологии обучения.

Ключевые слова: кредитно-модульная система обучения, самостоятельная работа студентов, Болонский процесс, европейская кредитно-трансферная система (ECTS).

In the proposed paper we consider the process of implementation of credit-modular technology education in Lugansk National Agrarian University as an example of history and Ukrainian. Special attention is paid to the organization of independent work of students of the university. The author considers the effective forms of organization of independent learning activities of students and problematic issues that must be addressed for the successful implementation of new learning technologies.

Key words: credit-modular training system independent work of students, the Bologna Process, of the European credit transfer system (ECTS).

Згідно з Болонською декларацією пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку вищої освіти України є формування освіти як відкритої державно-суспільної системи, яка спрямована на підготовку фахівців, здатних навчатися впродовж життя. Одним зі шляхів реалізації ідей Болонської декларації є впровадження кредитно-модульної системи навчання. Відповідно до цього сучасний етап розвитку освітньої системи характеризується докорінною перебудовою навчального процесу в закладах різного рівня акредитації [10;11;12;13]. Так, перед Луганським національним аграрним університетом (ЛНАУ) постало завдання максимального розкриття потенціалу кожного студента-аграрія, підготовки його до постійного самовдосконалення, саморозвитку й самореалізації. Досягнення цієї мети тісно пов'язано з посиленням ролі самостійної роботи в навчальному процесі ЛНАУ.

Загальнотеоретичні питання організації самостійної роботи студентів та учнівської молоді досліджували такі вчені, як Ю.Бабанський, А.Вербицький, О.Киричук, В.Козаков та ін. Шляхи вдосконалення підготовки студентів до самостійної навчальної діяльності були предметом вивчення В. Буряка, Л. Деркач,

І. Мостової, М. Солдатенка та інших науковців. Процес організації та підготовки до самостійної роботи студентів аналізували М. Князян, О.Кривильова, М. Солдатенко, Є. Улятовська, І.Шайдур, та ін.

Сутність, особливості запровадження кредитно-модульної системи та організації самостійної роботи студентів у межах Болонського процесу досліджували Т. Балицька, В. Кремень, І. Мороз, П. Сікорський та ін.

Аналіз наукових праць засвідчив, що у процесі підготовки фахівця з вищою освітою в сучасних умовах існують суперечності між вимогами до підготовки фахівців європейського рівня, які здатні самостійно здобувати знання, та традиційною системою навчання студентів, у якій головний акцент залишається на діяльності викладача, а студент виступає пасивним споживачем навчальної інформації; провідною роллю самостійної роботи студентів у системі кредитно-модульного навчання та невизначеністю шляхів реалізації її потенційних можливостей; необхідністю підвищення ефективності самостійної роботи студентів у процесі кредитно-модульного навчання та рівнем сформованості необхідних для цього особистісних компонентів студентів.

Актуальність проблеми та виявлені суперечності й зумовили вибір теми статті.

Мета статті – розглянути деякі аспекти процесу впровадження кредитно-модульної системи навчання у Луганському національному аграрному університеті кафедрою історії та українознавства.

Згідно з вимогами кредитно-модульної системи навчання самостійна робота студентів є однією з провідних форм організації навчання й має здійснюватися як у процесі аудиторної роботи, так і поза аудиторією. При цьому аудиторна та позааудиторна самостійна робота тісно пов'язані між собою й утворюють організаційну цілісність. Усвідомлена активна самостійна робота студентів в аудиторії спонукає їх до подальшої самостійної роботи в позааудиторний час.

Самостійна робота студентів у процесі кредитно-модульного навчання – це провідна форма організації навчання, що реалізується з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів у процесі індивідуальної й колективної навчальної діяльності на аудиторних заняттях та в позааудиторній роботі під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи студентів (СРС) є не тільки формування в студентів умінь самостійно поповнювати свої знання та вільно орієнтуватися в потоці наукової інформації, а й розвиток активності та самостійності як необхідної умови для подальшого самонавчання й самореалізації в майбутній професійній діяльності [7, с. 50-51].

Організація самостійної роботи студентів у процесі кредитно-модульного навчання ґрунтується на принципах проблемності, активності, гуманізації, індивідуалізації, диференціації, інтеграції, модульності та кредитності [5;6;12;13].

Оскільки самостійна робота є провідною формою роботи студентів, діяльність викладачів кафедри історії та українознавства, а саме: Т.Балицької, О.Жаданової, О.Михайлюк, Ю.Теплицького та інших – змінилася: викладачі подають лише частину програмового матеріалу, на самостійне опрацювання студентами виноситься не менше 50%; приділяється більше уваги позааудиторній самостійній роботі студентів; переважає СРС під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Один із підходів організації самостійної роботи студентів у позааудиторний час здійснюється за допомогою завдань комплексів, пов'язаних з основними розділами програми. Завдання, які видаються на навчальний рік, логічно пов'язані. Так, кожний тематичний комплекс містить 5-6 завдань, наприклад: скласти

опорну схему або заповнити опорну таблицю; відповісти на питання самоперевірки; розв'язати ситуаційні задачі і вправи.

До завдань додається список рекомендованої літератури. Контроль використання завдань проводиться у вигляді 20-хвилинної співбесіди з групами студентів по п'ять чоловік, за графіком. У кожену групу підбираються як сильні, так і слабкі студенти, це сприяє їх самоосвіті. Співбесіда розпочинається за матеріалом опорної таблиці і за питаннями для самоперевірки, потім кожен намагається знайти своє пояснення. Якщо завдання не можна вважати прийнятним, співбесіда проводиться повторно, під час консультацій.

Також викладачі кафедри застосовують такі методики, які навчають студентів самостійно вирішувати проблеми та приймати колективне рішення. Так, для студентів готуються проблемні завдання, проблемні ситуації. Потім їх об'єднують у невеличкі групи, у яких вони обговорюють проблему.

Студентам подобається, коли викладачі використовують метод “мозкового штурму”. Жодне рішення або варіанти, запропоновані студентами, не відкидаються і не коментуються. Після запису усіх запропонованих ідей обирають найкращий варіант для вирішення проблеми та 2-3 варіанти, резервні на випадок, якщо перше рішення виявиться неефективним [6, с.72].

Ще один метод роботи зі студентами запропонованої групи – метод пошуку інформації, а потім відповіді на запитання. Так, для групи розробляються запитання, відповіді на які поповнять вже прослуханий матеріал лекції. Необхідну інформацію можна знайти в різних джерелах. Це документи, підручники, довідкові видання, роздатковий матеріал, доступна інформація на комп'ютері.

Студенти об'єднуються в групи. Кожна група отримує запитання згідно з теми заняття та час, необхідний на пошук та аналіз інформації. Наприкінці заняття заслуховуються повідомлення від кожної групи та доповнюються.

Наведемо приклади завдань із деяких дисциплін кафедри історії та українознавства, а саме: Історії України, Історії Української культури та Української мови (за професійним спрямуванням).

Історія України.

1. Дайте характеристику західноукраїнських політичних партій за схемою:

- назва партії;
- головна мета і засоби її досягнення;
- лідери;
- соціальна база.

2. За яких умов виникла ОУН і які методи боротьби вона застосовувала?

3. Користуючись додатковою літературою,

складіть порівняльну характеристику поглядів Д. Донцова і В. Липинського.

4. Користуючись додатковою літературою та документами, наведіть факти, які характеризують національне гноблення українців у складі Польщі, Румунії та Чехословаччини.

5. Складіть розгорнутий план «Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі» тощо.

Історія Української культури.

1. Про кого з діячів української культури йдеться?

«Український поет, учасник дисидентського руху. У 1980 р. був засуджений на 10 років позбавлення волі. Помер у таборі у 1985 р. під час голодовки протесту».

2. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку вищої та середньої спеціальної освіти.

3. У 70-х – на початку 80-х років українські вчені досягли чималих успіхів. Серед найбільших відкриттів і досягнень були:

- створення «порошкової металургії»...

(Продовжіть перелік).

4. Які проблеми порушувалися в романі «Собор» О. Гончара? Якою була доля цього твору?

5. За наведеним планом підготуйте відповідь на питання «Розвиток культури в період застою»:

- умови розвитку культури;
- становище в сфері освіти;
- досягнення і втрачені можливості науки;
- розвиток літератури та мистецтва;
- підсумки цього періоду

6. Тощо.

Українська мова (за професійним спрямуванням)

1. Дайте відповіді на запитання та виконайте ряд завдань:

- Що таке терміни?
- Які його характерні ознаки та основні вимоги?
- Які види термінологічної лексики виділяють?
- Які є різновиди термінів в українській мові?
- Які є терміни за структурними моделями?
- Що таке «багатозначність терміна»?

2. Складіть перелік перекладних, енциклопедично-довідкових, тлумачно-перекладних словників вашого майбутнього фаху, які вийшли друком за останні 15 років. Наведіть приклади словникових статей з тлумачно-перекладного словника.

3. Укладіть словник термінів вашої майбутньої професії. Оформіть анотацію. Презентуйте словник; запишіть, підкресліть терміни свого фаху. Поясніть їх значення (при потребі користуйтеся словником).

4. Запишіть власні українські відповідники до поданих іншомовних слів і навпаки. Як вони можуть бути використані в ділових паперах?

А) акцентувати, журнал, вахта, космос, декоративний, ідеальний, сурогат, ліміт;

Б) небокрай, розумовий, вчитель, особа, особистий, людожер;

В) бюст, гармонія, аванс, запас, амбіція, накопичувати, гігант, алфавіт, доба, згода.

5. Тощо.

Особливість описаної системи навчальних завдань для самостійної роботи полягає в тому, що вона носить інтерактивний характер і дозволяє студентам працювати на доступному для них рівні труднощів та мотивує подальшу самостійну навчальну діяльність студентів.

Висновки. Хід впровадження кредитно-модульної системи навчання у ЛНАУ постійно розглядається на засіданнях Ученої ради університету, науково-методичних радах, ректоратах, засіданнях факультетів та кафедр. Такий постійний контроль за проходженням нової технології навчання показав ряд існуючих проблем. Так, основну увагу необхідно звернути на такі питання:

- розробка нового покоління науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін, у тому числі методичне забезпечення дистанційної форми навчання (модульні програми та модульні технології проведення курсів);
- удосконалення організації індивідуальної та самостійної роботи студентів;
- оволодіння студентами необхідними вміннями та навичками самостійної організації пізнавальної діяльності;
- розробка нових засобів контролю знань;
- зростання часу на консультування та контроль за виконанням самостійних і індивідуальних занять за рахунок зменшення часу аудиторного навчання;
- підвищення рівня знань з іноземних мов, студентами та викладачами, враховуючи можливість навчання за кордоном, участь у міжнародних семінарах та конференціях;
- укрупнення навчальних дисциплін з метою запобігання дубляжу, зменшення кількості дисциплін та кількості часів, де менш одного кредиту, розробка структурно-логічних схем, які обумовлюють послідовність у вивченні тієї чи іншої дисципліни;
- забезпечення бібліотеки необхідною літературою, у тому числі й іноземною.

Над вирішенням усіх цих питань і працює науково-педагогічний склад Луганського національного аграрного університету, у тому числі й викладачі кафедри історії та українознавства.

Список джерел:

1. Алексюк, Л.Н. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения: учеб. пособие для слушателей ФПК / Л.Н. Алексюк, А.А. Аюрзанайн, П.И. Пидкасистый и др. – К.: ИСДО, 1993. – 336 с.
2. Андрущенко, В.П. Освіта в пошуках нових стратегій мислення / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 5-6.
3. Андрущенко, В.П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – №1. – С. 5-9; № 23. – С. 4.
4. Арстанов, М.Ж. Проблемно-модельное обучение: Вопросы теории и технологии / М.Ж. Арстанов, П.И. Пидкасистый, Ж.С. Хайдаров. – Алма-Ата: Знание, 1980. – 210 с.
5. Балицька, Т.В. Психолого-педагогічні та методичні умови організації самостійної роботи студентів у світлі Болонського процесу [Текст] / Т.В. Балицька // 36. наук. пр. – Бердянськ: БДПУ, 2006. – № 3. – С. 197-205.
6. Балицька, Т.В. Впровадження кредитно-модульної системи навчання у Луганському національному педагогічному університеті ім. Т. Шевченка [Текст] / Т.В. Балицька // Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (25-28 верес. 2006, м. Ялта). – Ялта: РВВ КГУ, 2006. – С. 70-73.
7. Балицька, Т.В. Самостійна робота студентів як науково-педагогічна проблема [Текст] / Т.В. Балицька // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. – № 12. – 2007. – С. 46-58.
8. Болюбаш, Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: навч. посіб. для слухачів закл. підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я.Я. Болюбаш. – К.: ВВП „Компас”, 1997. – 212 с.
9. Булгаков, А.В. Внеаудиторные формы работы как фактор динамики учебной мотивации и успешности обучения в вузе / А.В. Булгаков // Инновации в образовании. – 2002. – № 4. – С. 62-75.
10. Вища освіта України і Болонський процес: навч. прогр. [Текст] – К. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2004. – 18 с.
11. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. [Текст] / за ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2004. – 384 с.
12. Волков, В. Реформування вищої освіти: перші кроки до Європи [Текст] / В.Волков // Юрид. вісн. України. – 2006. – № 31 (5-11 серп.). – С. 8.
13. Жовта, І. Реформування вищої освіти і Болонський процес [Текст] / І. Жовта // Освіта України. – 2003. – 9 груд. (№ 92). – С. 3.

СЕДАШЕВА С.Л.,

асистент кафедри практичної психології
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»,
кандидат педагогічних наук

УДК 378.091.2

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті висвітлюються теоретичні засади проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя. Автором проаналізовано сутність понять "підготовка", "професійна підготовка", "професійно-педагогічна спрямованість", "спрямованість особистості" у наукових розробках вітчизняних та зарубіжних учених. Розглянуто наукові підходи до обґрунтування професійної підготовки майбутнього вчителя.

Ключові слова: підготовка, професійна підготовка, професійно-педагогічна спрямованість, спрямованість особистості, професійна педагогічна діяльність, професійне зростання.

В статье освещаются теоретические основы проблемы профессиональной подготовки будущего учителя. Автором проанализирована сущность понятий "подготовка", "профессиональная подготовка", "профессионально-педагогическая направленность", "направленность личности" в научных разработках отечественных и зарубежных ученых. Рассмотрены научные подходы к обоснованию профессиональной подготовки будущего учителя.

Ключевые слова: подготовка, профессиональная подготовка, профессионально-педагогическая направленность, направленность личности, профессиональная педагогическая деятельность, профессиональный рост.

The article deals with the theoretical basis of the problem of training future teachers. The author analyzes the essence of the concepts of "preparation", "professional preparation", "professional and pedagogical orientation", "personal orientation" in the scientific development of national and international scientists. Considered scientific approaches to the justification of the training of future teachers.

Keywords: preparation, professional preparation, professional and pedagogical orientation, personal orientation, professional pedagogical activity, professional growth.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі вища школа повинна забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних самостійно і творчо мислити.